

OBSAH

str.

Předmluva z roku 1991	5
Úvod	9
Kapitola první – Stav věci: monolitismus proti alternativám	14
1. Frustrace jako východisko	15
2. Individuální osud promítnutý do vědy: příklad Marxův	16
3. Emoce a rozum v kritice ideologie: potřeba distance	17
4. Je možná moderní sociologie bez počítače? Počítač a instituce	17
5. Touha po sebepotvrzení není dostatečný důvod ke kritice	18
6. Imperativ sociologie vědění	18
7. "Sociological lag" mezi sociologií a běžným vědomím	19
8. Běžné vědomí není totéž co veřejné mínění. Výzkum veřejného mínění jako příklad administrované vědy	19
9. Paradoxní funkce výzkumu "společenského vědomí" v oficiální vědě	20
10. Trojí pojetí běžného vědomí v moderní sociologii ...	21
11. Ideologie v konfrontaci se zdravým rozumem	22
12. Zdravý rozum v konfrontaci s administrovanou sociologií	23
13. Schizofrenie úředního sociologa	24
14. Zneužitý dar jazyka a esencialismus oficiální vědy	25
15. Scylla a Charybda jazyka sociologie	26
16. Sociolog v každodenním obstarávání a nudě	27

17. Co je sociologický folklór	28
18. Potřeba studia každodennosti a běžného vědomí ...	28
19. Dvě polohy oficiální sociologie	29
20. Pojem paradigmatu: předběžná úvaha	31
21. Apologetika a kritika v oficiální sociologii	31
22. Vztah oficiální vědy k západnímu myšlení: aprioristický negativismus a nekorektní parazitismus	32
23. Stalinská interpretace marxismu a soudobá věda ...	33
24. Věda jako prostředek obživy a jako mobilní kanál. Rozdíl mezi "dělati sociologii" a "býti sociologem"	34
25. Neschopnost distance	36
26. Ztráta kulturní kontinuity a přežívání stalinské verze marxismu	36
27. Dichotomizace sociologie	37
28. Specifikum počítačové sociologie	39
29. Vyloučení veřejnosti ze sociologické expertizy	40
30. Sebepotvrzování oficiální sociologie jako "užitečné vědy"	41
31. Krátkozrakost praktikismu obecně a v sociologii zvláště	42
32. Globální problémy a delegace odpovědnosti	43
33. Možné vědomí jako determinanta a limit oficiální vědy	45
34. Všeobecnost a partikulárnost zájmů: promítnutí do vědy	45
35. Proměna eschatologické vize ve vizi konzumní společnosti. Iluze sociálních jistot a zájmy	47
36. Dialektika časovosti	48
37. Věda jako "umění možného". Způsoby vyjevování parciálních pravd v oficiální vědě	49
38. Možné vědomí a možnost autonomie: možné vědomí s otevřeným horizontem	51
39. Normativně etický vzorec vědy obecně	52
40. Normativně hodnotová a kognitivní disonance jako příznak soudobé vědy	53
41. Normativně etický vzorec vědy konkrétně: oficiální, počítačová a alternativní sociologie	53

42. Nutnost sémantické analýzy. Hypotéza jazykového relativismu platí i pro oficiální sociologii	56
43. Dialektika bezprecedentnosti a "normální společnosti". Co je nám třeba v sociologii vybudovat	57
44. Aktuálnost a nadčasovost alternativní sociologie	59
Kapitola druhá – Paradigmata a pluralismus: sociologie očima filozofie vědy	60
1. Krize sociologie a jak ji uchopit	61
2. Problém složitosti sociálního světa: iluze a realita	63
3. Prestižní složitost a intolerance dvou dominantních paradigmat soudobé sociologie	65
4. Absence interpretativního paradigmatu jako indikace ztráty kulturní kontinuity	66
5. Nereflektovanost premis počítačové sociologie	66
6. Sociologie bez společnosti jako důsledek kvantitativní redukce	68
7. Mnohovýznamnost pojmu "empirie"	69
8. Mnohost sociologických směrů jako sociální fakt	69
9. Alergie na "pluralismus". Pluralita optik jako antropologická konstanta	70
10. Synchronie a diachronie plurality směrů. Psychologie stoupenců jednotlivých paradigmat a "totální pád" paradigmatu	71
11. Zvláštnosti sociálního světa a mnohost paradigmat	72
12. Objektivnost světa, pluralita optik a právo na vlastní vidění	74
13. Objektivismus, vědeckost, kulturní intolerance a potřeba býti veden	76
14. Paradigmata v soudobé sociologii: jejich přehledné shrnutí	77
15. Vadný klíč nebo změněný zámek?	79
16. Ambivalentnost kritických funkcí moderní sociologie	80

17. Svízele aplikované sociologie a nemožnost objevu v oficiální sociologii	80
18. Krize hodnot a reproduktivní model společnosti.....	81
19. Oficiální sociologie a filozofie vědy	83
20. Kuhnovo schéma vývoje vědy: stručná rekapitulace	84
21. Tabuizace problémů jako "inovace" kuhnovského schématu	86
22. Zkušenostní důkaz existence "normální vědy". Funkce primordiálního paradigmatu v oficiální vědě	87
23. Diference uvnitř oficiální vědy	88
24. K rekonstrukci paradigmatu oficiální sociologie	89
25. Koexistence teoretické O–sociologie a počítačové S– sociologie jako indikace nedozrálosti.....	90
26. Analogie se strukturním funkcionalismem a empirismem jako indikace krize	91
27. Charakteristika člena vědecké komunity	93
28. Metody vylučování z vědecké komunity: ex post a ex ante	95
29. Mravní důsledek mimovědního vymezení vědy – služebnost	97
30. Krize kognitivní funkce sociologie jako etický problém.....	97
31. Odvozenost praktických funkcí sociologie z funkce kognitivní	98
32. Dilema sociálních rolí sociologa a problém tzv. angažovanosti	99
33. Věda kompromitovaná angažovaností; pozitivní vymezení angažovanosti a limity sociálního kriticismu	101
34. Analogie s přírodovědou a technikou	103
35. Příklad sociobiologie jako příklad reglementované vědy	104
36. Příčiny absence vědeckých osobností. Překročení paradigmatu jako podmínka	105
37. Umělá vědeckost a reálná sterilita oficiální sociologie	107

Kapitola tretí – Poznání a zájem:	
ideologie bez konce	109
1. Intervence ideologií do vědy a do života jako symptom našeho století	110
2. Je koncepce konce ideologie vskutku ideologií? ...	110
3. Logika důkazu možnosti tzv. vědecké ideologie ...	113
4. Autokorekce jako předpoklad vědeckosti.....	113
5. Princip falzifikovatelnosti aplikovaný na vědeckou ideologii	114
6. Paradox oficiálního paradigmatu	115
7. Další pokus rozlišovat uvnitř oficiální vědy: monolitní ideologie nebo soubor ověřitelných tvrzení	116
8. Prediktivní funkce vědy: totální neúspěšnost tzv. vědeckého předvídání	117
9. Absence varovných prognóz. Problém predikce uvnitř systému. Autonomie prediktora jako předpoklad	120
10. Laplaceovský determinismus jako zdánlivé východisko oficiálních predikcí	121
11. Tradiční determinismus a mravní odpovědnost. Náhoda jako reálný činitel ve výkladu dějin	123
12. Postulát objektivní reality jako postulát bez sociologického smyslu	123
13. Otázka pravdy v sociálním poznání. Druhý noetický paradox oficiální sociologie	125
14. Kritérium “praxe”, jeho limity a celková pofidernost	126
15. Problém praxe a faktuálních pravd	127
16. Dějiny psané oficiální vědou a trvale přepisované	129
17. Osobní příklad jako opomíjené kritérium pravdivosti: o sociální schizofrenii	130
18. Explicitní a implicitní ideologie: základ sociální schizofrenie	132
19. Falzifikační princip a princip tolerance	134
20. Tolerance jako definiens vědecké komunity a podmínka možnosti revoluce ve vědě	135
21. Podmíněná a absolutní tolerance	135

22. Tolerance a kulturní relativismus. První omezení tolerance: respektování lidského života a lidské důstojnosti	137
23. Druhé omezení tolerance: intolerance k intoleranci. Charakteristika intolerantních doktrín	138
24. Tolerance ve vědě a v životě	140
25. Dogmatismus, angosticismus a skepse	141
26. Skepse a sociální paradox absolutní pravdy	142
27. Skepse ve vědě a v životě	144
28. Autoritářská osobnost a zneužití autority ve vědě	144
29. Hodnocení ve vědě a intelektuální parazitismus ...	145
30. Stanovisko oficiální sociologie ve věci hodnocení	146
31. Hybridní povaha hodnotových soudů. Vstup emocí do světa sociální vědy	147
32. Jazyk oficiální sociologie jako výraz emotivní intolerance. Imperativ hodnocení jako mylné noetické východisko	148
33. Dvuhodnotová orientace v ideologii a ideologizace vědy	150
34. Dogmatismus, pocit ohrožení a strach: k psychologii oficiální sociologie	151
35. Zdroj a obsah informace: nikoliv co, ale kdo. Nezpůsobilost konfrontace a nepřípustnost alternativy	152
36. Deviace od etických norem vědy normou jako důsledek politizace vědy	153
37. O účasti společenské vědy na změně světa	154
38. Zvědečtění politiky a autonomie vědy	156

**Kapitola čtvrtá – Chvála různorodosti:
světový názor, sociologie
a morálka .....**

1. Pluralita filozofických systémů a podstata výlučnosti tzv. vědecké filozofie	160
2. Zrušení filozofie a zpětnovazební model filozofie jako vědy věd	161

3. Vědeckost filozofie speciální vědy negarantují	161
4. Filozofie a světový názor nejsou totožné	163
5. Tzv. světonázorové východisko sociologie: co vyplňuje vakuum po vyhnaných filozofiích	164
6. Srozumitelnost filozofie a tvorba individuálního světového názoru: paradox tzv. vědecké filozofie.	165
7. Nemožnost založit světový názor na vědě	166
8. Astronomie a kosmologie dnes nestačí	167
9. Svoboda od zřejmosti a názornosti jako znak moderní vědy	169
10. Klasická a neklasická věda, klasická a poklasická filozofie. Neklasická sociologie	170
11. Nesrozumitelnost přírodovědy a její ideologické zneužití. Pro nobilitaci nesrozumitelnosti nejsou důvody	171
12. Dynamika přírodovědy, která znemožňuje konstituci vědeckého světového názoru, a stabilita oficiální sociologie	173
13. Filozofující přírodovědci jako nedouci a jako produkt složitosti moderní vědy	173
14. Základní filozofická otázka a perspektivy vědeckého ateismu	175
15. O nechtěně komických důsledcích základní filozofické otázky a o důsledku velice vážném. Filozofie moderní přírodovědy je více věcí víry než vědeckého důkazu	177
16. Bytostný negativismus a intolerance tzv. vědeckého ateismu	179
17. Etika víry a agnosticismus	180
18. Sociální a kosmogonické v názoru na svět. Mezní situace a potřeba sociální filozofie a sociální etiky	181
19. Jak je tzv. vědecký světový názor akceptován. Eschatologie z vědeckého světového názoru vymizela	182
20. Prázdnota oficiální sociální filozofie. Nejasnost vztahů mezi svobodou a nutností, zákonitostí a činností	184
21. Kognitivní disonance a světonázorová indiference	186

22. O původu světonázorových "mixů"	187
23. Sociální určenost světového názoru a mravní odpovědnost za názor, který sdílíme	188
24. Mravní volba a sociální tlak	189
25. Sociální schizofrenie jako rozštěpení řady myšlení – řeč – jednání	191
26. Homo duplex a homo patiens	193
27. Jednání pod normou a v roli a redefinice tradiční sociální patologie. Funkce interpretativní sociologie	194
28. Nutnost studia každodenních aktivit	195
29. Omezenost počítačové sociologie při studiu světových názorů a její příbuznost s oficializovanou sociologií	196
30. Idea tzv. morálně politické jednoty a ritualizace chování. Rozdíl a podobnost morálně politické jednoty s hodnotovým konsensem. Pojem negativního hodnotového konsensu	197
31. Pozitivní role negativního konsensu. Negativní konsensus jako báze alternativních řešení. Každodennost a dějiny	198
32. Historiografická složka světového názoru. Populární a oficiální filozofie dějin	200
33. Falzifikace historických dat a kritika současnosti. Trojí dějiny. Mýty a kontramýty	201
34. Metoda vylučování z dějin: Masaryk, odboj a baroko jako příklady. Polský protipříklad	202
35. Noetické příčiny falzifikace dějin a exkomunikace lidí a událostí. Faktuální pravdy a interpretace dějin. Reorganizace dějin a sebeklam	203
36. Sémantika pojmu světový názor. Tyranie světového názoru a jeho potřeba	204
37. Dvě cesty alternativní sociologie: empirická deskripce a filozofická spekulace. Podobnost s oficiální sociologií je jen vnější. Potřeba filozofie.	207
Výběr z použité literatury	210